

Koolitatud meistrid, kvaliteetne kutseõpe

Meister saab õpipoisile edasi anda vaid neid oskusi ja teadmisi, mis tal endal olemas on. Ja tark õpipoiss püüab meistritl kõik tema saladused välja uurida – ikka selle nimel, et amet paremini selgeks saada. Ühel hetkel võib aga juhtuda, et meister ei oska enam õpipoisi küsimustele vastata. Ei oska sellepärast, et tehnoloogia on arenenud kiiremini kui meister uneski näha oskas. Mida siis teha? Tuleb meister täienduskoolitusele saata.

Riiklikus Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuses on lõppemas projekt „Kutseõpetajate väljaõppe ja täienduskoolituse süsteemi arendamine”. Projekti toetab Euroopa Sotsiaalfond meetme 1.1 raames. Projektiga alustati 2005.aasta oktoobris ning lõpetatakse tänava juunis.

Kutseõpetajate ja praktikajuhendajate täienduskoolitusega on Eestis lood nii, et võimalusi õpetajate koolitamiseks otsib kool ja õpetaja peamiselt ise, kusjuures takistuseks saab tihti koolituse kõrge hind.

Eksamikeskuse projekt eesmärk ongi asjasse muutus tuua ning jätkusuutliku ja kaasaegse kutseõpetajate väljaõppe ja täienduskoolitussüsteemi abil kutseõppe kvaliteeti tõsta.

Täienduskoolituste läbiviimiseks on projekti kaasatud 15 õppeasutust: 10 kutseõppeasutust ja 5 kõrgkooli. Et tegu igati väärrika ülesandega, olgu koolituskeskused siinkohal ka ära toodud: Tartu Kutsehariduskeskus, Tallinna Polütehnikum, Estonian Business School, Tallinna Tööstushariduskeskus, Eesti Mereakadeemia, Luua Metsanduskool, Tallinna Tehnikakõrgkool, Eesti Hotelli- ja Turismimajanduse Erakool, Tallinna Majanduskool, Kuressaare Ametikool, Tallinna Teeninduskool, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, Paide Kutsekeskkool, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool. Nende ülesanne on tagada kvaliteetse täienduskoolituse pakkumine ja korraldamine.

Erialaseid täienduskoolitusi on toimunud 15 õppekava järgi ja praktikajuhendajate koolitusi 6 õppekava järgi, lisaks veel kutseõpetajaid koolitavate õppejõudude täienduskoolitus. Kõik projekti raames toimunud ja veel toimuvad koolitused on osalejatele tasuta, täpsema info leiab huviline aadressilt www.ekk.edu.ee/kalender

Kokku koolitatakse 455 kutseõpetajat, 250 praktikajuhendajat ja 45 õppejõudu. Täna võib öelda, et eesmärk on peaaegu saavutatud - praeguseks on koolituse läbinud 470 inimest, veel õpib 110 ja lähiajal alustab õpinguid veel 175 inimest.

Projekti käigus on läbi viidud ka kaks uuringut. Esimesel korral taheti teada, mida arvavad kutseõpetajad täienduskoolituse vajalikkusest, missuguseid allikaid enesetäiendamiseks kasutatakse, mida tuleks koolituste korraldamisel silmas pida.

Teine oli stažeerimist puudutav kutseõpetajate internetipõhine küsitlus 2007. a novembris, vastanuid oli ligi 200. Stažeerimine on juhendatud erialane töö või tööprotsesside vaatlus ettevõtluskeskkonnas, ja seda kõike kindla eesmärgiga: praktiline enesetäiendamine, valdkonna arengutega kursisolek, õpetamise kaasaegsuse tagamine. Vastuseid tahetigi järgmistele küsimustele: kuidas hindate stažeerimise vajalikkust? Mis on stažeerimise eesmärk? Milline peab olema stažeerimise tihedus ja kestvus? Kuidas stažeerimist korraldada? Milline näeks välja stažeerimisülesanne?

Stažeerimise vajalikkuse suhtes vastajatel kahtluseid ei tekkinud: 69% leidis, et see on igal juhul vajalik ning ainult 0,5% vastas, et ei ole vajalik. Mõned näited kommentaaridest:

- Stažeerimine on väga vajalik, et olla pädev tehnoloogia ja uute suundadega. Vajalik selleks, et julgeks vilistlasi koolitada ja et vilistlane tahaks tulla sama õpetaja juurde täiendama. Selleks, et õpetada tasemel töötajaid, peab õpetaja olema võimalikult tegev. Ideaalis ongi õpetaja tootmisest. Koolis töötades on vaja ka praktilise töö kogemust, muidu jääb õpetus elukaugeks. Koolis õpetatav teooria ning koolipraktika ja ettevõtetes toimuv peab kokku minema. Aitab tõsisemalt suhtuda erialasesse töösse. Lähendab teooriat tegelikkusega Läbi selle saab omandada ja täiendada praktilisi teadmisi, töövõtteid. Aitab vältida vanade arusaamade ja aegunud võtete õpetamist. Toob õpetaja tegelikku tootmisprotsessi.
- Loogiliselt on stažeerimine loomulik vajadus kutseõpetaja kompetentsuse olemasoluks, et tagada eriala väljaõppe püsiv kvaliteet. Tänapäeva infoühiskonnas areneb know-how

igasugustel töökohtadel pidevalt edasi. Õpetaja asi oleks olla toimuvaga kursis. Elu muutub kiiresti, koos sellega ka õpetatav eriala. Ainult täienduskoolitused ei näe kõiki muutusi ette. Sellest informatsioonist, mida õpetaja saab koolis tööl olles, ei piisa alati õpilaste ettevalmistamiseks tööeluks. Stažeerimine on ainus võimalus end otseselt uute töövõtete ja uuendustega kursis hoida

- Kutseõpetajaid on mitmesuguseid, ühed kes pole kunagi kooli seinte vahelt välja saanud ja on puhtakujulised teoreetikud, teised kes on praktiliselt töölt kutsekooli õpetajaks läinud ja kolmandad, kes õpetavad oma erialase töö kõrvalt. Seega osadele oleks kindlasti stažeerimist vaja, aga praktikutele, kes ka koolis õpetajaks on, pole seda kindlasti vaja.
- Oleneb sellest kas ja kellena kutseõpetaja on varem töötanud. Kas tal on ettevõtte-kogemus, kas ta suhtleb mõne ettevõttega jne. Kui toimub kolleegide/erialaspetsialistidega tihe kontakt/teadmiste vahetus, ei ole stažeerimisvajadus primaarne.

Küsimuse „Mis on stažeerimise eesmärk?” puhul oli valdav arvamus (87,5%), et see on vajalik eriala arengutega kursisolekuks, see on võimalus saada uusi kogemusi ning arendada iseennast.

- Stažeerimine on enesetäiendus. Tööprotsessis tehtud video või fotode põhjal saab ette valmistada õppematerjale, koguda näiteid ja situatsioone õppeotstarbeks. Lisategurid on erialane arendustöö, kontaktide loomine, ettevõtete töökultuuri tundmine, koostöö arendamine kooli ja ettevõtete vahel, silmaringi laiendamine, kursisolek ettevõtete ootuste ja vajadustega tööjõu suhtes. Läbi stažeerimise saavad õpetajad hinnata ettevõtete sobivust praktikakohtadeks. Vajalik on ka suhtlemine oma ala spetsialistidega.
- Võimalus saada tunni andmise rutiinist välja ja teha/õppida hoopis midagi muud, vahetada teatud perioodiks töökeskkonda ja panna ennast proovile. Teha kaasa töövaldkonna tööd nii, nagu seda igapäevaselt teevad nende elukutsete esindajad, keda õpetatakse. Stažeerimine annab võimaluse täiendada ennast oma erialal, töötada teises kollektiivis (rollivahetus). Hoiab õpetajat vormis ja sunnib ennast pidevalt täiendama. Lisaks saab tuua uuendusi töökeskkonnast õppeprotsessi.

Väga erinevad olid arvamused stažeerimise tiheduse ja aja osas. 27% vastanuist leidis, et nädalast aastas piisab, 8% pakkusid, et üks kuu aastas. Läbiv arvamus oli, et kõik sõltub erialast ning tulemuslikum on pikem periood korraga.

- Normaalseks ei pea, kui stažeerimine toimub tükeldatuna ehk siis üks päev siit ja teine sealt. Peaks olema kindel periood e ajaühik.
- Kord viie aasta jooksul, kolm kuud järjestikku. Väga kauaks koolitööst eemalolek võib tekitada ahvatlusi üldse ära minna, eriti kui praegusel ajal tullagi ei soovita.
- Perioodi pikkus ja aeg sõltub suuresti erialast. Kindlasti ei peaks see olema õpetaja suvepuhkuse arvelt.
- Nii palju kui vajalik ja nii vähe kui võimalik. Sellest ei tohi teha omaette eesmärki, mis võib igapäevast tööd pärssima hakata.
- Kuivõrd nüüd oluline on tihedus ja kestvus? Oluline on selle tulemus.

Kõige loomulikumaks peeti, et stažeerimine toimub praktikaettevõttes ning õppeaasta sees ning stažeerimisülesandena eelistati valdavalt töötamist õpetataval erialal tööandja juures või ettevõtjana.

Projekti „Kutseõpetajate väljaõppe ja täienduskoolituse süsteemi arendamine” lõpuseminar toimub maikuu Tallinnas. Projektis osalejad loodavad, et jätkusuutliku, kaasaegse kutseõpetaja väljaõppe ja täienduskoolituse süsteemi arendamise abil on suudetud kaasa aidata kutseõppe kvaliteedi parandamisele.